

№ 15.

Warszawa, dn. 9 kwietnia 1932 r.

Ogóln. zbioru № 522.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak. Przedmieście 5 m. 7, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

TREŚĆ NUMERU: *Złom żeliwny a surowiec odlewniczy (ciąg dalszy). — Prawne skutki zrzeczenia się odszkodowania za wypowiedzenie. — Ustawa o wyjątkowych zasadach bilansowania. — Porozumienie polsko-niemieckie. — Sztynne koszty. — Odroczenie reformy ustawodawstwa socjalnego. Reforma Funduszu Bezrobocia. — Wiadomości z zagranicy. — Ceny. — Patenty.*

INŻ. JERZY BUZEK.

ZŁOM ŻELIWNY A SUROWIEC ODLEWNICZY.

(Ciąg dalszy, patrz № 12 „P. M.“).

III.

Dlaczego odlewnie stosują złom?

Wszystkie odlewnie, tak u nas jakoteż i zagranicą, stosują w mieszankach wsadu złom z trzech powodów, a mianowicie:

- a) z powodu obniżenia kosztów wytwórczych odlewów,
- b) z powodu możliwości regulowania składu chemicznego odlewów,
- c) ze względów ogólnogospodarczych.

A. Obniżenie kosztów wytwórczych.

Ponieważ cena złomu w normalnych warunkach zawsze jest niższą od ceny surowca, stosowanie jej pociąga za sobą obniżenie kosztów *płynnego żeliwa*, o ile różnica ceny złomu i surowca nie jest zrównoważona przez różnicę straty na przetapianie złomu i surowca.

Przyjmuję, że 1000 kg surowca daje po przetopieniu 970 kg płynnego żeliwa; natomiast z 1000 kg złomu handlowego, zardzewiałego i zanieczyszczonego, otrzymuję po przetopieniu tylko 760 kg płynnego żeliwa. Jeżeli cena surowca wynosi 180 zł/t, a cena złomu 100 zł/t, wówczas 1000 kg płynnego żeliwa z surowca kosztuje zł 185,57, zaś 1000 kg płynnego żeliwa ze złomu zł 131,55, różnica kosztów płynnego żeliwa wynosi więc 54,02 zł/t, podczas gdy różnica ceny samego surowca i złomu wynosi 80 zł/t. Obliczona powyżej różnica odnosi się tylko do samego materiału; jeżeli uwzględnimy koszt przetapiania (koks, topniki, robocizna i t. d.) w wysokości 20 zł na tonnę wsadu, to różnica kosztów płynnego żeliwa z surowca a złomu jeszcze bardziej się skurczy, jak to wynika z następującego zestawienia:

1) Wsad surowcowy na 1000 kg odlewów wynosi przy 250 kg odpadków i 3% straty na przetapianie: $\frac{1250}{0,97} = 1290$ kg.

Koszt zimnego wsadu na 1000 kg odlewów:

1,29 × 180	232,20 zł
Koszt przetopu 1,29 × 20	25,80 „

Koszt wsadu 258,00 zł

Koszt 250 kg odpadków à 150 zł . . . . . 37,50 „

Koszt płynnego żeliwa na 1000 kg odlewów 221,50 zł

2) Wsad składa się wyłącznie ze złomu.

Ilość odpadków 250 kg na 1000 kg odlewów.

Strata na przetapianie 24%.

Koszt wsadu $\frac{1250}{0,76} = 1650$ kg à 100 zł 165,00 zł

Koszt przetopu 1,65 „ à 20 „ 33,00 „

Koszt wsadu 198,00 zł

Wartość 250 kg odpadków à 80 . . . . . 20,00 „

Koszt płynnego żeliwa na 1000 kg odlewów 178,00 zł

Różnica kosztów płynnego żeliwa na 1000 kg odlewów wynosi tylko 221,5 — 178 = 43,5 zł/t.

Przy obliczaniu rentowności stosowania złomu zamiast surowca, należy bezwarunkowo uwzględnić wysokość straty na przetapianie; w przeciwnym razie obliczona rentowność będzie tylko pozorna, a nie rzeczywista.

Strata ta wynosi:

dla surowca	2 — 3%
„ złomu maszynowego 5 — 6%	
„ „ handlowego . 16 — 24%	
„ odpadków	4 — 6%

Pozatem należy przy podobnych obliczeniach uwzględniać jeszcze dwa czynniki: 1) ilość uzyskanych z powrotem odpadków, potrącana z wartości wsadu przetopionego, powinna ściśle odpowiadać ilości od-

padków zaliczonej we wsadzie; 2) wartość odpadków powinna być obliczona z ceny mieszaniny wsadu bez uwzględniania odpadków; normalna wartość odpadków równa się 75—80% przeciętnej ceny mieszaniny, składającej się z surowca i złomu.

Obliczona powyżej różnica w kosztach płynnego żeliwa na 1 000 kg dobrych odlewów w praktyce prawie nigdy nie jest osiągnięta; ze względu na dobrą jakość odlewów nie wolno bowiem stosować do wyrobu odlewów wyłącznie złomu.

Poniżej podaję normalne mieszaniny wsadu dla odlewów handlowych i dla zwyczajnych odlewów maszynowych.

Normalna mieszanina dla odlewów handlowych:

Surowiec I.	55%
Złom handlowy	15%
Złom maszynowy	10%
Własne odpadki	20%
Strata na przetapianie wsadu	6,4%

Normalna mieszanina dla zwykłych odlewów maszynowych:

Surowiec I.	60%
Złom maszynowy	20%
Własne odpadki	20%
Strata na przetapianie wsadu	4%

Przy cenie surowca za tonnę 180 zł, złomu handlowego 100 zł, złomu maszynowego 150 zł, wartość normalna własnych odpadków wynosi na 1 tonnę:

a) przy odlewach handlowych:

$$0,8 \left(\frac{0,55 \cdot 180 + 0,15 \cdot 100 + 0,10 \cdot 150}{0,80} \right) = 129 \text{ zł/t}$$

b) przy odlewach maszynowych:

$$0,8 \left(\frac{0,6 \cdot 180 + 0,2 \cdot 150}{0,8} \right) = 138 \text{ zł/t}$$

Koszt przetopienia 1 000 kg wsadu wynosi w obydwóch wypadkach 20 zł.

Wsad na 1 000 kg odlewów handlowych wynosi przy ilości odpadków 270 kg:

$$\frac{1270}{0,94} = 1350 \text{ kg.}$$

Wsad na 1 000 kg odlewów maszynowych wynosi przy ilości odpadków 250 kg:

$$\frac{1250}{0,96} = 1300 \text{ kg.}$$

Na podstawie tych danych obliczamy koszt płynnego żeliwa na 1 000 kg odlewów:

a) handlowych	201,2 zł
b) maszynowych	206,8 zł

Obniżenie kosztów płynnego żeliwa przy stosowaniu normalnej ilości złomu wynosi dla odlewów handlowych około 20 zł/t, dla odlewów maszynowych około 15 zł/t.

Widzimy, że stosowanie złomu w ilościach normalnych nie daje tak nadmiernej obniżki kosztów, aby nasze „odlewnie hutnicze” były zmuszone stosować obcy złom zamiast własnego surowca ze względu na konkurencję poważniejszych odlewni.

Jest rzeczą jasną, że materiał odlewów, wykonanych prawie wyłącznie ze złomu taniego, jest lichej, zupełnie inny, niż materiał odlewów wykonanych z normalnej mieszaniny. Niestety, u nas nawet poważni odbiorcy, zwracający się do poważnych odlewni o dostawę odlewów, żądają od tych ostatnich tych samych

niskich cen, jakie im podają niektóre odlewnie, chociaż wiedzą, że materiał jest daleko lepszy.

Mówi się dziś dużo o gospodarzem wychowaniu społeczeństwa; dopóki jednak nawet poważni przemysłowcy i handlowcy ignorować będą zasadę solidarności gospodarczej, dopóki oni nie zrozumieją, że za lepszy towar zapłacić należy lepszą cenę, umożliwiającą byt poważniejszych przedsiębiorstw, dopóty wszelkie wysiłki podjęte w celu wychowania ogółu społeczeństwa pozostaną bez najmniejszego wyniku. Czy jest do pomyślenia, aby taki poważny odbiorca ośmielił się żądać od pierwszorzędnego krawca w stolicy tę samą cenę za ubranie, jaką mu podał jakiś wiejski krawczyzna?

To już nie jest „wolna konkurencja”, lecz w danym wypadku może to być nawet „wymuszenie”. *Prawdziwa i zdrowa „wolna konkurencja” istnieje może tylko pomiędzy mniej-więcej równymi*, na co dowodów dostarcza nam tak bardzo dzisiaj rozwinięte i popularne życie sportowe.

Istnieją sklepy, w których kupuje się ostatecznie towar za $\frac{1}{5}$ pierwotnie żądanej ceny; istnieją także sklepy, w których ceny są skrupulatnie kalkulowane i stałe; w takich sklepach nikt się nawet nie ośmieli „targować” i żądać niższej ceny; *między kupującym a sprzedającym panuje tu zupełne zaufanie, poczucie solidarności gospodarczej święci swój triumf.*

Brak zaufania, brak poczucia solidarności gospodarczej u odbiorcy towaru w poważnych przedsiębiorstwach przemysłowych jest główną przyczyną ich dzisiejszej tragedii.

W krajach o wyższej kulturze kupieckiej konsumenci cenią sobie jakość towaru i płacą chętnie wyższe ceny; towar marny tam nie popłaca, tam więc poważny, solidny przemysł chroniony jest przez solidnie i poważnie myślących konsumentów. U nas dotąd, niestety, tak nie jest.

B. Regulowanie składu chemicznego odlewów.

Huty sprzedają surowiec danej marki z dużą rozpiętością zawartości krzemu, np.

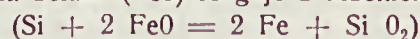
surowiec № I zawiera	2,3 — 3%	Si
„ „ II „	1,7 — 2,3%	Si.

Odlewnie powinny sortować surowiec według wyglądu złomu lub według wyników analizy chemicznego składu; jest to praca uciążliwa i kosztowna, w większych odlewniach przy dużym obrocie surowca wprost niemożliwa. Dlatego odlewnie stosują chętnie złom, którego skład chemiczny, przedewszystkiem zawartość krzemu, oceniać mogą łatwo według grubości ścianek, posługując się następującą tabelą:

Zależność zawartości krzemu od grubości ścianki zwyczajnych odlewów maszynowych.

Grubość ścianki mm	5	10	15	20	40	100 i t. d.
Zawartość Si.	2,5	2,3	2,1	2	1,8	1,5

Tabela ta odnosi się tylko do złomu maszynowego, niezardzewiałego i niezanieczyszczonego. Złom handlowy, składający się z cienkościennych garnków lub płyt zardzewiałych, zawiera wprawdzie dużo krzemu i węgla, podczas przetapiania jednak rdza w postaci tlenku żelaza (FeO) reaguje z krzemem:

i z węglem

Zawartość krzemu i węgla w żeliwie płynnym jest tutaj daleko mniejsza niż w żeliwie płynnym pochodzącym z czystego złomu maszynowego. Ubytek krzemu i węgla powoduje twardość odlewu; pozatem tlenek węgla czyni odlew porowatym, niezdatnym do użytku.

Tem się tłumaczy fakt, że za cienkościenne garnki, które zawierają dużo krzemu, płaci się zawsze mniejszą cenę, niż za grubościenny złom maszynowy o tej samej lub nawet mniejszej zawartości krzemu. Duża w stotunku do wagi powierzchnia złomu cienkościnnego, pokryta rdzą i innymi zanieczyszczeniami, obniża bardzo wewnętrzną wartość żeliwa bogatego w krzem.

Przykład nam to lepiej objaśni.

Kostka żeliwna o wadze 100 kg posiada objętość 14,3 dm³, krawędź 2,43 dm i powierzchnię 35,4 dm².

$$\text{Stosunek } \frac{V}{P} = \frac{14,3}{35,4} = 0,4$$

Natomiast powierzchnia płyty kwadratowej o grubości 3 mm i wadze 100 kg wynosi 980 dm².

$$\frac{V}{P} = \frac{14,3}{980} = 0,0146$$

Przyjmijmy, że tak kostka jakoteż i cienka płyta pokryte są na całej powierzchni warstwą rdzy o grubości 0,05 mm. Jeżeli ciężar właściwy rdzy równy jest 2, to obliczamy zawartość rdzy w kostce w wysokości 0,0352%, natomiast zawartość rdzy w cienkiej płycie 1%, więc 28,4 razy większą.

Garnki bardzo często zanieczyszczone są oprócz rdzy gliną, wapnem i t. p. Jeżeli grubość warstwy zanieczyszczeń tych przyjmijmy 1 mm, to ciężar zanieczyszczenia powierzchni kostki wynosi 0,7% wagi kostki, natomiast dla płyty 3 mm grubej wynosi on 20% wagi płyty. Cyfry te powinny mieć zawsze w pamięci ci właściciele odlewni, którzy tak bardzo lubią „tani” złom garnkowy.

C. Ogólno-gospodarcze względy.

Złom stosowany jest w odlewniach na całym świecie. W Niemczech w r. 1913 przy produkcji 3 100 000 t odlewów zużyto 893 596 t złomu, t. j. 29%, w r. 1927 przy produkcji 3 062 000 t odlewów zużyto 1 080 896 t. złomu t. j. 35%. W Czechosłowacji, jak to szczegółowo wykazane jest w Przeglądzie Górniczo-Hutniczym z r. 1932 № 1 str. 42/43, stosowany jest złom w mieszaninach w ilościach od 15 — 30%, t. j. 20 do 40% produkcji odlewów.

Złom niezużyty u nas poszedłby za bezcen za granicę, która tem łatwiej mogłaby konkurować z naszymi odlewniami,

Handel złomem daje zatrudnienie i zarobek setkom rodzin, mały handlarz zbiera złom po wsiach i miasteczkach, średni handlarz magazynuje złom w większych ośrodkach i sprzedaje go dużym finansowo silnym handlarzom, którzy złom sortują i dostarczają odlewniom. To pośrednictwo jest wprawdzie drogie, bo podraża cenę złomu np. handlowego o około 200%, ale nieuniknione; główną część w tych kosztach wynoszą koszty przewozu, sortowanie, magazynowanie i t. p.

Małe odlewnie w odległych miejscowościach kupują złom z pierwszej nawet ręki, więc bardzo tanio, przetapiają go nawet bez żadnego dodatku surowca, to też jakość odlewów może zaspokoić tylko bardzo małe wymagania konsumentów.

W latach 1928 i 1929 odlewnie nasze zużyły około 136 495 t złomu o ogólnej wartości 20 milionów zł.

W myśl hasła walki z marnotrawstwem powinniśmy zużytkować u siebie całkowicie wszystkich złom; złom zdrowy w odlewniach, złom zardzewiały i spalony w zakładach wielkopięcowych.

Ci mali handlarze, raczej zbieracze, chodzący w najodleglejszych wioskach od chaty do chaty z workiem na plecach, zakupujący wszelkie odpadki żelaza, spełniają ważną misję gospodarczą. (C. d. n.)

PRAWNE SKUTKI ZRZECZENIA SIĘ ODSZKODOWANIA ZA WYPOWIEDZENIE.

Orzeczeniem Sądu Najwyższego Izby I z dnia 9. IX. 1931 r. № I. C. 1238 /31, ustaloną została zasada prawna:

1) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 16 marca 1928 r. (Dz. U. № 35) *nie stanowi przeszkody, aby w chwili ustania stosunku umownego pracownik i pracodawca regulowali wzajemne pretensje w sposób dowolny.*

2) Wydanie przez pracownika po ustaniu stosunku umownego *pokwitowania o zrzeczeniu się wszelkich pretensyj przecina mu możliwość dochodzenia odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy bez wypowiedzenia.*

UZASADNIENIE.

Sąd Okręgowy zatwierdził wyrok Sądu Pracy, którego mocą oddalone zostało powództwo W. P. przeciwko Państwowym Zakładom Wodociągowym w Maczkach o 1 200 zł tytułem wynagrodzenia za rozwiązanie umowy pracy bez trzymiesięcznego wypowiedzenia, ustalwszy, iż, kwitując w dn. 4 marca 1930 r., a więc po ustaniu stosunku umownego, z odbioru 500 zł, powód zrzekł się wszelkich roszczeń do pozwanym Zakładów.

W skardze kasacyjnej W. P. zarzuca Sądowi Okręgowemu obrazę art. 129 i 142 U. P. C. oraz art. 1101, 1108 ust. 3 i 1126 K. C. przez pominięcie okoliczności faktycznych i dowodów, stwierdzających, iż sporne pokwitowanie dotyczyło wyłącznie pretensyj, wyluszczonej w podaniu skarżącego do pozwanym Zakładów z dn. 2 stycznia 1930 r., oraz nierozważenie, iż zawarte w tem pokwitowaniu oświadczenie skarżącego jako ograniczające jego uprawnienie nie może być komentowane rozszerzająco, w każdym zaś razie wobec zachodzących wątpliwości, stosownie do przepisu, zawartego w art. 1162 K. C., winno być tłumaczone na korzyść skarżącego, jako zobowiązane.

Aczkolwiek art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych czyni nieważnymi wszelkie warunki umowy, regulujące mniej korzystnie stosunek pracy dla pracownika, aniżeli to czyni powołane rozporządzenie, to jednak powyższy nakaz o charakterze przepisu porządku publicznego, wydanego w interesie zabezpieczenia pracowników przed ewentualnym wyżyskiem pracodawcy, nie zmienia naczelnej zasady wolności zawierania umów, wyrażonej w art. 1134 K. C.: z chwilą więc ustania stosunku umownego nie zachodzi żadna przeszkoda, aby pracownik i pracodawca uregulowali wzajemne pretensje z tytułu stosunku w sposób dowolnie przez nich oznaczony.

Zgodnie z oznaczoną judykaturą Sądu Najwyższego, wykładnia umów przez Sąd, rozpoznający istotę sporu, ulega kontroli kasacyjnej wyłącznie wtedy, jeżeli jest sprzeczna z wyrażeniami postanowieniami umowy; w przypadku zaś skarżący powołuje się jedynie na to, że wyrażenie w ogólnych słowach o zrzeczeniu się pretensyj dotyczyło innych roszczeń, w każdym bądź razie zachodziła wątpliwość, która winna być tłumaczona na jego korzyść, w tych zaś warunkach wniosek Sądu, iż pokwitowanie z dn. 4 marca 1930 r. dotyczyło wszelkich pretensyj skarżącego, a więc i ewentualnego odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy bez wypowiedzenia, usuwa się z pod kontroli kasacyjnej.

USTAWA O WYJĄTKOWYCH ZASADACH BILANSOWANIA.

W Dzienniku Ustaw Rz. P. № 25 z dn. 30 marca r. b. pod poz. 226 ogłoszona została ustawa z dn. 18 marca 1932 r. o tymczasowym stosowaniu wyjątkowych zasad bilansowania.

Treść ustawy podajemy poniżej:

Art. 1.

1) Osoby prawne, obowiązane do prowadzenia ksiąg handlowych, wszelkiego rodzaju instytucje kredytowe oraz domy bankowe mogą przy sporządzaniu bilansów, niezależnie od przepisów obecnie w tym względzie obowiązujących, stosować ustalone niniejszą ustawą zasady wyjątkowe.

2) Ustawa niniejsza nie rozciąga się na spółki firmowe i firmowo-komandytowe, z wyjątkiem spółek takich, które prowadzą przedsiębiorstwa bankowe.

Art. 2.

Papiery wartościowe, nabyte w latach poprzedzających dany rok operacyjny, mogą być przyjęte do bilansu po cenie, przyjętej do bilansu roku poprzedniego; zaś papiery wartościowe, nabyte w ciągu danego roku operacyjnego, po cenie ich nabycia. Gdy chodzi o papiery, notowane na giełdzie, mogą być one przyjęte również i po cenie niższej, jednak nie niższej od przeciętnego kursu giełdowego z ostatniego miesiąca przed dniem zamknięcia bilansu.

Art. 3.

Różnice kursowe, powstałe z przerechnowania według zasad, dotychczas stosowanych, należności i zobowiązań w walutach obcych, nie spłaconych w ciągu danego roku operacyjnego, mogą być przeniesione w całości lub części na utworzony specjalnie na ten cel rachunek przejściowy różnic kursowych.

Art. 4.

W przypadkach, wymienionych w art. 3, ewentualny zysk lub strata na rachunku przejściowym nie będzie przyjęta do podstawy wymiaru podatku dochodowego. W miarę rzeczywistej spłaty lub wygaśnięcia w inny sposób tych należności i zobowiązań, podatek dochodowy będzie pobierany od faktycznie osiąganego zysku.

Art. 5.

Upoważnia się Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu do wydawania w drodze rozporządzeń przepisów szczegółowych, dotyczących sposobu prowadzenia rachunków przejściowych (art. 3).

Art. 6.

1) Postanowienia ustawy niniejszej nie mają zastosowania do zakładów ubezpieczeń, podlegających nadzorowi Ministra Skarbu.

2) Zakłady te w zakresie stosowania wyjątkowych zasad bilansowania będą obowiązywać postanowienia, które wyda Minister Skarbu.

Art. 7.

1) Ustawa niniejsza ma zastosowanie do bilansów, zamkniętych po dniu 30 czerwca 1931 r.

2) Termin, od którego bilanse winny być sporządzane według zwykłych zasad, oraz terminy przeniesienia na rachunki strat i zysków różnic kursowych z rachunków przejściowych (art. 3) określa Rada Ministrów drogą rozporządzenia, wydanego na wniosek Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu.

Art. 8.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Przemysłu i Handlu oraz Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 9.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Jak wynika z art. 1 powyższej ustawy, wyjątkowe przepisy nie są obowiązkowe, lecz ich stosowanie zależy od woli sporządzającego bilans. O ile nie stosuje się wyjątkowych zasad bilansowania, należy bilans sporządzić według obecnie obowiązujących przepisów.

Rozporządzenie wykonawcze, zawierające przepisy szczegółowe, dotyczące sposobu prowadzenia rachunków przejściowych dotychczas nie zostało wydane.

POROZUMIENIE POLSKO-NIEMIECKIE.

Rozporządzeniem z dn. 29 lutego r. b. została ogłoszona w Niemczech taryfa maksymalna (Obertarif), która stanowi drugą kolumnę stawek celnych w niemieckiej taryfie celnej przywózowej. Cła te mogą być stosowane do państw, z którymi Rzesza Niemiecka nie posiada uregulowanych stosunków handlowych lub też do państw, które traktują u siebie towary niemieckie gorzej niż towary państw innych. Niemieckie cła maksymalne dotyczą, z wyjątkiem niektórych surowców, prawie wszystkich towarów, nie wyłączając nawet tych, dla których w normalnej taryfie autonomicznej cło nie jest przewidziane. Dla większości stawek celnych niemiecka taryfa maksymalna jest wyższa o 200 procent od taryfy autonomicznej, w poszczególnych wypadkach jednak znajdujemy odchylenia od tej normy, gdyż dla niektórych towarów taryfa ta jest wyższa od autonomicznej 4-o i 5-o, a nawet 10-ciokrotnie.

Taryfa maksymalna miała być w praktyce zastosowana do przywozu z Australji, Kanady i Polski, gdyż tylko te trzy kraje nie mają zawartych traktatów handlowych z Niemcami. W razie wprowadzenia tej taryfy w życie w stosunku do Polski, całkowity przywóz z Polski byłby nagle przerwany, co równałoby się, biorąc za podstawę obliczeń rok 1931, zamknięciu rynku zbytu dla 17% naszego wywozu. Znalezienie rynków zastępczych w obecnym czasie jest niezmiernie utrudnione i jedynym wyjściem dla Polski byłoby zastosowanie polskich ceł maksymalnych z 1928 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 9 poz. 66, wraz z uzupełnieniami z 1932 r. — Dz. U. Rz. P. Nr. 19 poz. 137 i Nr. 26 poz. 247), które są wyższe od ceł autonomicznych o 200%, co równałoby się również całkowitemu zakazowi przywozu z Niemiec, który w 1931 r. wyniósł 25% naszego przywozu.

Na tak daleko idący radykalny zwrot w zatargu polsko-niemieckim obie strony nie poszły i przystąpiły w marcu r. b. do rokowań, które zostały zakończone w dn. 26 marca wymianą not między p. Ministrem Zaleskim i posłem niemieckim w Warszawie p. v. Moltke.

Zawarte w ten sposób porozumienie polega:

a) ze strony Niemiec na:

1) utrzymaniu bez zmiany warunków przywozu z Polski w stosunku do towarów, które dotychczas były dozwolone do wwozu z Polski, ani też cłom bojowym nie podlegały, to znaczy, że towary te w dalszym ciągu będą opłacały cło autonomiczne;

2) zastąpieniu antypolskich zakazów wwozu i ceł bojowych cłami maksymalnymi (rozporządzenie wykonawcze z dn. 14. III 1932 r.);

3) niestosowaniu ceł maksymalnych w odniesieniu do jaj (cło maksymalne 100, a cło autonomiczne 30 mk za 100 kg), pomimo że jaja były dotychczas na liście towarów z cłami bojowymi antypolskimi,

i do masła, dla którego już przed paru miesiącami zostało wprowadzone w życie, odnośnie przywozu z krajów nietraktatowych, cło 170 mk zamiast autonomicznego 100 mk za 100 kg. Podwyższone w ten sposób cło zostało następnie powtórzone w rozporządzeniu o cłach maksymalnych. Na skutek tej umowy Dz. Ustaw Rzeszy z dn. 29 III r. b. uchyla stosowanie ceł maksymalnych od jaj i masła przywożonych z Polski.

b) ze strony Polski na:

1) wprowadzeniu w życie wyżej omówionej polskiej taryfy maksymalnej tylko w stosunku do towarów wymienionych na antyniemieckich listach zakazu przywozu z 1925 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 61 poz. 430 i Nr. 69 poz. 486). Rozporządzenie w tej sprawie zostało ogłoszone w Monitorze Polskim z 1932 r. Nr. 75 poz. 106, gdzie zostały dokładnie wymienione wszystkie towary podlegające cłom maksymalnym. Zamierzone jest dla większości tych towarów skasowanie zakazów przywozu z Niemiec, w każdym jednak razie pozostaną nadal na liście zakazów towary tranzytowe, jak kawa, herbata i t. p.;

2) przyznaniu Niemcom kontyngentów przywozu z tak zw. „kryzysowej“ listy towarów zakazanych do przywozu, obowiązującej od 1 stycznia i 8 lutego 1932 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 111 poz. 865 z 1931 r. i Nr. 9 poz. 57 z 1932 r.). Dla towarów jednak, które znajdowały się na dawnych listach zakazowych, a następnie zostały powtórzone na liście „kryzysowej“ kontyngentów nie przyznano, jak również nie udzielono kontyngentów dla kilku towarów z listy „kryzysowej“, zakazanych do przywozu dopiero od 1932 r. — ze względów ochrony przemysłu.

Z zakresu przemysłu metalowego kontyngenty zostały przyznane dla (w nawiasach pozycja taryfy celnej): *aluminjum, miedzi, niklu i t. d.* (143 p. 3 i 4), *spizu, bronzu fosforowego i t. d.* (143 p. 5), *blach paleniskowych* (143 p. 6), *rur miedzianych i t. d.* (149 p. 1), *wyrobów z miedzi i t. d.* (149 p. 7), *drutu miedzianego i t. d.* (155 p. 2 i uwagi), *wyrobów z drutu miedzianego, przewodników i kabli* (156 p. 10, 11, 12, i uwagi), *kos, sierpów, topat i t. d.* (160 p. 1 i 2), *narzędzi* (161), *maszyn osobno niewymienionych* (167 p. 1a-e), *przrzędów i maszyn do podnoszenia i t. d.* (167 p. 7 i 8), *pomp odśrodkowych i t. d.* (167 p. 14), *obrabiarek do metali* (167 p. 18), *armatur i t. d.* (167 p. 30), *maszyn elektrycznych i t. d.* (167 p. 38), *akumulatorów i płyt do nich* (167 p. 40), *przrzędów i aparatów elektrotechnicznych i t. d.* (169 p. 15), *żarówek* (169 p. 20), *materiałów instalacyjnych do sieci elektrycz.* (169 p. 22), *aparatów radjowych i ich części* (169 p. 29) *i części kołowców metalowych* (173 p. 7).

Nie udzielono Niemcom kontyngentów z grupy wyrobów metalowych znajdujących się na liście kryzysowej dla: całego szeregu wyrobów z miedzi i jej stopów (reszta punktów poz. 149), kłódek i zamków, wyrobów nożowniczych, maszyn do szycia i kołowców.

Uгода zawarta na powyższych warunkach doprowadza zatarg gospodarczy polsko-niemiecki w przybliżeniu do stanu w końcu 1931 r. To też, wskutek zawarcia tego dość wąsko potraktowanego porozumienia, nie należy się spodziewać jakichkolwiek poważniejszych zmian w wymianie handlowej polsko-niemieckiej w porównaniu z r. 1931. Obie bowiem strony mają nadal wolną rękę w zakresie zmian autonomicz-

nych stawek celnych, przepisów dewizowych i t. d. Jedynie tylko bez wypowiedzenia tego porozumienia nie będą mogły być zastosowane nowe specjalne zarządzenia bojowe w stosunku do jednego z kontrahentów.

Postanowienia wyżej omówione weszły w życie 1 kwietnia r. b. i mogą być wypowiedziane w każdym czasie, wygasają zaś w 2 miesiące od daty wypowiedzenia.

Z. M.

SZTYWNE KOSZTY.

Falowanie życia gospodarczego na przemian przez prosperację i kryzysy jest wyrazem zmieniającej się periodycznie konjunktury zależnej od licznych czynników w grę wchodzących. Prosperacja charakteryzuje się chętnym udziałem kapitału i kredytu w procesach wytwórczych i w wymianie, wysokimi zyskami, wysokimi cenami i pełnym zatrudnieniem, kryzys — odwrotnie — wycofaniem kapitału i kredytu, brakiem zysków, niskimi cenami i bezrobociem.

Ważnym czynnikiem w życiu gospodarczym, na którym opierają się wszystkie procesy wytwórcze, jest koszt produkcji wszelkich dóbr i wynikająca stąd w końcu ich cena. Jakkolwiek cena w danym momencie może nie być wcale zależną od kosztu, to jednak na dłuższą metę mogą być produkowane jedynie dobra, których cena pokrywa koszty. Wzrost więc kosztów produkcji wywołuje wzrost cen, który powoduje zmniejszenie konsumpcji i ograniczenie produkcji, wpływając tem samem hamująco na życie gospodarcze. Natomiast obniżenie kosztów produkcji, a więc i cen jest czynnikiem ożywiającym życie gospodarcze.

Koszt każdej produkcji, w ostatecznym jej bilansie, licząc produkcję we wszystkich stadiach od wydobycia surowców, składa się z trzech głównych składników: z wynagrodzenia za pracę, z opłaty świadczeń publicznych i socjalnych i z opłaty za kapitał pod postacią procentów lub zysków, przyczem wynagrodzenie za pracę jest w tem koszcie tak dominujące, iż wynosi na ogół około 80% ogólnego kosztu. W niektórych przemysłach, jak np. w budownictwie w jednym tylko ostatnim stadium wynagrodzenie za pracę wynosi około 50%.

Nasz ustrój gospodarczy posiada zdolność automatycznego wyrównywania naruszonej równowagi wskutek znacznej zdolności człowieka dostosowywania się do nowowytworzonej sytuacji. Szybkość wyjścia z kryzysu uzależniona jest od tej zdolności dostosowywania się.

Kryzys obecny pod tym względem różni się znacznie od warunków, które istniały przed wojną, a to wskutek licznych przyczyn, pomiędzy którymi osiągnięta po wojnie sztywność płac odgrywa znaczną rolę.

Powojenna sztywność płac jest wynikiem następujących zjawisk: Traktat Wersalski ustalił zasadę, że „praca nie może być uważana za przedmiot handlu“, utworzone zostało w związku z tem Międzynarodowe Biuro Pracy, mające na celu obronę pracy. Biuro to opracowało liczne ograniczające przepisy, dotyczące pracy, przyjęte przez wiele państw, przyczem Polska dominuje w tej dziedzinie. Jednocześnie wpływ związków zawodowych osiągnął znaczne sukcesy, w obronie interesów pracowników, a umowy zbiorowe, zawierane na dłuższy termin stały się zwyczajem.

Wskutek tych zjawisk wynagrodzenie za pracę, które jest w 80% składnikiem kosztów produkcji, stało

się sztywne i nietylko nie zdradza gotowości do przystosowywania się do nowowytworzonych w kryzysie warunków, ale stwarza solidarny opór w chwilach, które wymagają obniżki cen.

Zależność cen od kosztów produkcji i niemożność szybkiego obniżenia tych dwóch składników, jakie w kosztach stanowią: wynagrodzenie za pracę oraz świadczenia socjalne i publiczne, — powodują, iż nawet w razie całkowitego wyeliminowania z procesu wytwórczego zysków, koszty nie mogą być obecnie tak obniżane, jak tego wymaga kryzys i jakby to miało miejsce przed wojną.

Nowe te wojenne warunki stały się wielką przeszkodą w szybkim dostosowywaniu się do warunków wytworzonych podczas kryzysu. Przykładem tego jest strajk górników w Dąbrowie przeciw obniżce płac, wynikającej z konieczności obniżenia cen na węgiel. W rezultacie kryzys obecny wywołuje bezrobocie, które dosięgło w marcu 1931 roku 7% ogółu zatrudnionych w Europie (dziś znacznie więcej) gdy ostre kryzysy poprzednie nie wywołały większego bezrobocia, niż 2 — 3% ogółu zatrudnionych*).

Stąd wynika przykra konsekwencja: kryzys obecny jest głębszy i dłużej trwający.

Wskutek zrozumienia tej konsekwencji państwo niemieckie wydało szereg zarządzeń ustawowych zmierzających do przyspieszenia procesu przystosowywania się do warunków kryzysowych.

Byłoby pożądanym, aby w Polsce zarządzenia te okazały się zbędnymi i aby przystosowanie się do warunków kryzysowych odbyło się na zgodnej drodze.

Piotr Drzewiecki.

ODROCZENIE REFORMY USTAWODAWSTWA SOCJALNEGO. REFORMA FUNDUSZU BEZROBOCIA.

W Nr. 11 naszego pisma omawialiśmy ogólne kierunki zamierzonej reformy najważniejszych ustaw socjalnych, na którą miało się składać zbliżenie ustawodawstwa o czasie pracy do zasad Konwencji Waszyngtońskiej, zredukowanie dotychczasowych norm urlopów robotniczych, oraz dość zasadnicza przebudowa ubezpieczeń społecznych. Do grupy tych projektów należały również zmiany w ustawie o ubezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

Pośpiech w przygotowywaniu wspomnianych projektów wytworzył ogólne mniemanie, iż czynniki rządowe przywiązują dużą wagę do szybkiego wprowadzenia w życie zamierzonych zmian. Złożone sejmowi pod koniec sesji budżetowej wspomniane projekty nie mogły oczywiście tą drogą uzyskać mocy obowiązującej już choćby ze względów technicznych. Liczono więc, iż ukażą się w formie dekretu z mocy pełnomocnictw specjalnych. W przewidywanym toku nastąpiły jednak niespodziewane zmiany. Reforma została odłożona do sesji jesiennej. Wszystko pozostało więc po staremu.

Jakkolwiek projektowana reforma nie realizowała w dostatecznej mierze tych konieczności gospodarczych i społecznych, o które oddawna zabiegała wytwórczość, gdyż reforma ta przynosiła, obok zmian pożytecznych, dodatkowe obciążenie w postaci robotniczego ubezpieczenia inwalidztwa i starości, niemniej

miałaby ona duże znaczenie już choćby dlatego, że stanowiła pierwszy krok na drodze do głębszej reformy. Posunięcie to przypominało pierwsze „Notverordnung“ w Niemczech, naruszające dla ratunku gospodarstwa narodowego nietykalne dotąd „zdobycze“ warstwy robotniczej. Później, jak wiadomo, nastąpiły dalsze głębsze modyfikacje. To pierwsze posunięcie w Niemczech miało miejsce w r. 1930. U nas w naśladownictwie środków walki z kryzysem, stosowanych przez naszego zachodniego sąsiada, opóźnienie było już w chwili wnoszenia projektu bardzo duże, a będzie, niestety, jeszcze większe. Opóźnienie reformy, która prędzej czy później musi być przeprowadzona, powiększy szkody ponoszone przez wytwórczość. Jeszcze większe szkody skutkiem opóźnienia wynikną dla deficytowych już dziś gałęzi ubezpieczeń społecznych, które w projektowanych zmianach miały uzyskać pewne odciążenie.

Z pośród złożonych w sejmie projektów moc prawną uzyskały tylko zmiany w ustawie z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia; zmiany te zmierzają do zmniejszenia deficytu Funduszu Bezrobocia, pokrywanego — jak wiadomo — przez Skarb Państwa.

Deficyty te do końca 1931 roku przekroczyły 100 milj. zł, a wobec wzrostu bezrobocia szybko musiałyby rosnąć. W ciągu tylko roku bieżącego dopłaty Skarbu Państwa osiągną zapewne znowu przeszło 100 milj. zł, podczas gdy w budżecie na rok 1932/33 przewidziano tylko 60 milj. zł.

Odpowiednia ustawa, uchwalona przez Sejm i zatwierdzona przez Senat (nie ogłoszona jeszcze w Dzienniku Ustaw), zawiera następujące modyfikacje dotychczasowych przepisów:

Ubezpieczeniu podlegają, tak jak dotychczas, zakłady pracy, zatrudniające 5 i więcej pracowników. Rada Ministrów może jednak w drodze rozporządzenia rozszerzyć obowiązek ubezpieczenia na mniejsze zakłady pracy. Zakres ubezpieczonych uległ zatem pewnemu ograniczeniu. Dotychczas byli zwolnieni od obowiązku ubezpieczenia robotnicy w niektórych zakładach pracy, działających krócej niż 6 miesięcy w roku (cukrownie, suszarnie, gorzelnie i t. d.); obecnie możliwości zwolnienia przysługują również zatrudnionym przy robotach meljoracyjnych, trwających krócej niż 8 miesięcy w roku. Ważniejszym jest dalsze ograniczenie, mianowicie wyłączenie od ubezpieczenia osób, których zasadniczym źródłem utrzymania nie jest praca najemna, których zatrudnienie ma charakter przejściowy lub poboczny. Chodzi w tym wypadku o usunięcie od świadczeń Funduszu Bezrobocia ludności wiejskiej, napływającej do miast w celu otrzymania pracy tylko poto, żeby uzyskać prawo do zasiłku.

Dotychczas bezrobotny otrzymywał zasiłek, o ile wylegitymował się 20-tygodniową pracą w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed zgłoszeniem się do Funduszu Bezrobocia. Obecnie ten okres wyczekiwania zostaje przedłużony do 26 tygodni, co zmniejszy liczbę uprawnionych do pobierania zasiłku i usunie w pewnej mierze nadużycia, polegające na przepracowaniu tylko minimalnej normy i zgłaszaniu się po dobrowolnym opuszczeniu pracy natychmiast w przepisany terminie po zasiłek.

Robotnicy sezonowi nie otrzymywali dotychczas zasiłków w okresie t. zw. martwego sezonu. Obecnie martwy sezon zostaje uchylony; wobec pogorszenia

*) patrz T. Szturm de Sztrem „Bezrobocie w Europie dzisiejszej”. Nakład Instytutu Społecznego, Warszawa, 1931.

w ten sposób ryzyka ubezpieczeniowego, składka od tej kategorii ubezpieczonych zostaje podniesiona. Normalna składka wynosi 2% od zarobku (płacone w $\frac{3}{4}$ przez pracodawcę i w $\frac{1}{4}$ przez robotnika); za robotników sezonowych, składka będzie wynosiła 4%, płaconych jednak w połowie przez obie strony. Składka obliczana będzie od rzeczywistego zarobku, bez ustalenia granicy zarobku podlegającej ubezpieczeniu. Do tej pory przy zarobku wyższym od 10 zł składka była płacona tylko od zł 10. Nowe przepisy podnoszą więc wydatki zakładów pracy. Natomiast bezrobotny otrzymuje zasiłek najwyższy od normy 6 zł. Z tego tytułu wynikną dla Funduszu Bezrobocia duże oszczędności, tembardziej, że dotychczas wypłacano zasiłek za cały tydzień, t. j. za 7 dni, a nowa ustawa przewiduje tylko wypłatę zasiłku za 6 dni w tygodniu.

Jak poważne będą te oszczędności, wykazuje porównanie najwyższych zasiłków wypłacanych tygodniowo według dawnych przepisów i według nowych:

Najwyższy zasiłek tygodniowy

	Według ustawy z dn. 18 lipca 1924 r.	Według nowej ustawy
	w złotych	
bezrobotny samotny	21.00	11.80
bezrobotny, mający na utrzymaniu 1—2 osoby	24.50	12.60
bezrobotny, mający na utrzymaniu 3—5 osób	28.00	14.40
bezrobotny, mający na utrzymaniu 6 i więcej osób	35.00	18.00

Dodać należy, że do rodziny nie zalicza się już rodzeństwa, rodziców i dziadków.

Przeprowadzono pozatem jeszcze jedną zmianę w sposobie obliczania zasiłku. Podstawą do zasiłku ma być nie zarobek w ostatnim okresie płatniczym, lecz przeciętna z 13 ostatnich tygodni, poprzedzających utratę pracy. Usunie to częste nadużycia, popełniane przez nieodpowiedzialnych drobnych pracodawców, a mające na celu zapewnienie bezrobotnemu wyższego zasiłku.

Robotnik, który z własnej woli, bez uzasadnionych przyczyn, porzuci pracę, traci całkowicie prawo do zasiłków, — dotychczas tracił je tylko w ciągu 4-ch tygodni po odejściu z pracy.

Prowadzona od szeregów lat akcja doraźna, ostatnio t. zw. pomoc specjalna dla bezrobotnych, którzy utracili prawo do zasiłków ubezpieczeniowych, miała jako podstawę prawną tylko odpowiednie działy Ustawy Skarbowej. Nowa ustawa łączy akcję doraźną z Funduszem Bezrobocia, który uzyskuje prawo prowadzenia robót publicznych dla zatrudnienia bezrobotnych. Zasiłki z akcji doraźnej mogą otrzymywać ci bezrobotni, którzy wyczerpali zasiłek normalny, lub ci, którzy prawa do zasiłku nie mieli, lecz wykazali się pracą conajmniej 20 tygodni w ciągu ostatniego roku. Pobierający zapomogi doraźne obowiązany jest pod groźbą utraty tych zasiłków przyjąć każdą pracę, wskazaną przez Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy.

W ten sposób przedstawiają się zmiany oszczędnościowe, niewątpliwie konieczne wobec stale wielkiej liczby bezrobotnych i ograniczonych środków gospodarstwa prywatnego i publicznego.

Budżet państwowy został dość wydatnie odciążony; na odpowiednie odciążenie oczekują teraz zakłady pracy.

J. B.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Przemysł metalowy w Szwecji. W ostatnim numerze „Revue Economique de Suède“ znajdujemy następujące dane o obecnym stanie przemysłu żelaznego i metalowego w Szwecji.

Sytuacja na rynku wewnętrznym jest w dalszym ciągu lepsza niż sytuacja na rynkach eksportowych. Dotyczy to zwłaszcza produkcji żelaza walcowanego i kutego oraz półfabrykatów.

Produkcję roczną w tysiącach tonn przedstawia poniższa tablica.

	r. 1929	r. 1930	r. 1931
Surówka *)	484,0	456,4	387,5
Półfabrykaty	717,7	629,3	545,7
Żelazo walcowane i kute	504,2	417,9	399,1

przyczem produkcja wymienionych materiałów w poszczególnych kwartałach roku 1931 przedstawia się następująco:

	I	II	III	IV
Surówka	106,8	108,0	93,5	79,2
Półfabrykaty	125,9	137,6	137,2	145,0
Żelazo walcowane i kute	92,4	97,0	105,4	104,3

Eksport wszystkich artykułów w roku 1931 w porównaniu z rokiem 1930 był znacznie niższy, nietylko z powodu osłabienia zdolności nabywczej na rynkach zagranicznych, ale również i z powodu ograniczeń walutowych stosowanych przez różne państwa do importu.

Eksport w tysiącach tonn przedstawia się w sposób następujący.

	r. 1929	r. 1930	r. 1931
Surówka, stopy, fragment	112,6	71,7	60,3
Żelazo walcowane, stal i wyroby prasowane	135,9	97,0	74,7

Eksport najważniejszych wyrobów szwedzkich pod względem wartości, kształtował się w ostatnich latach następująco (w tysiącach koron szwedzkich):

	r. 1928	r. 1929	r. 1930	r. 1931
Łożyska kulkowe	33 065	35 669	30 792	25 460
Metory spalinowe	16 073	18 307	19 947	10 750
Maszyny elektryczne	44 039	32 504	34 467	24 137
Wirówki	25 784	18 360	17 929	14 112
Aparaty telefon. i telegraf.	13 785	14 148	15 508	14 698

Projektowane zmiany taryfy celnej w Rumunji. Do parlamentu rumuńskiego został złożony projekt ustawy o zmianach w taryfie celnej. Projektowane cła wynoszą (w nawiasach podajemy cło obowiązujące do tej pory):

	Cło maksymalne lei za 100 kg	Cło minimalne lei za 100 kg
Surówka żelazna	150 (30)	100 (30)
Żelazo i stal półobrobione:		
w blokach	225 (20)	150 (20)
w płytach	300 (40)	200 (40)
Ołów nieobrobiony	375 (20)	250 (20)

Projektowane zmiany wywołały protesty ze strony Czechosłowacji, która grozi zastosowaniem środków odwetowych. (*Przegląd Gosp. № 7*).

Upadłości banków w Stanach Zjednoczonych. Podług statystyki „Federal Reserve Board“ w ciągu 1931 roku 2 290 banków amerykańskich, znajdujących

*) Dla porównania przypominamy, że Polska wyprodukowała surówki w latach 1929 — 1931 kolejno 704, 478 i 347 tysięcy ton.

się na terenie Stanów Zjednoczonych, których wkłady wynoszą ogółem 1759 484 000 dolarów było zmuszonych zawiesić wypłaty.

W porównaniu z latami ubiegłymi sytuacja przedstawia się następująco:

Rok	Ilość banków, które zawiesiły wypłaty	Wkłady w milj. dol.
1928	491	138,6
1929	642	234,5
1930	1 345	864,7
1931	2 290	1 759,5

Cła od maszyn rolniczych w Irlandji. Od 26 marca r. b. zostało wprowadzone na niektóre rodzaje maszyn rolniczych cło w wysokości 33 $\frac{1}{3}$ % ad valorem oraz cło preferencyjne dla wwozu z Imperjum Brytyjskiego w wysokości 25% ad valorem.

OFIARY NA RZECZ POMOCY BEZROBOTNYM.

W dalszym ciągu podajemy wykaz firm, należących do P. Z. P. M., które składają ofiary na rzecz pomocy bezrobotnym.

„Pocisk” Zakłady Amunicyjne — pracownicy umysłowi z pensji za miesiąc marzec b. r. **zł 454,44.**

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 8. IV. 1932 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminiun	—	Miedź standard	1010
Antymon	—	Ołów miękki	361
Cyna standard	3632	Nikiel	—
Cynk hutniczy	353	Rtęć	—
Miedź elektrolityczna	1154	Srebro za 1 kg	77

Ceny metali w Warszawie.

Dom handlowy A. Gepner notował w ostatnim tygodniu następujące ceny metali:

Cyna Banka w blokach za kg	zł 5,60
Ołów hutniczy	0,75
Cynk hutniczy	0,80
Antymon	1,40
Aluminiun hutnicze	3,50
Błacha miedziana	3,10—3,50
Błacha mosiężna	2,70—3,80
Błacha cynkowa	1,13
Nikiel w kostkach	8,—

Ceny wyrobów ogniotrwałych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r. aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco wagon stacja załadowania.

Cegła ogniotrwała zwyczajna	zł 8,80	Cegła kotłowa normalna	zł 20,50
Cegła kopalakowa normalna	„ 14,30	Cegła kotłowa fasonowa	„ 23,—
Cegła kopalakowa fasonowa	„ 15,40	Zaprawa	„ 8,— i „ 1050

Cena żelaza handlowego.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje od d. 1.V.1928 cenę zasadniczą żelaza handlowego za 1 t. franco wagon stacja Chebzie — 350 złotych+2%.

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy wynosi od dnia 25. V. 29. od 0,78 zł do 1,61 zł za 1 kg. loco fabryka.

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów glinowych (aluminjowych) od 9 do 14 złotych za kilogram

Cena blachy cynkowej.

Biuro Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t. naraz . . . . . zł. 954,50 za 1 000 kg
przy kupnie mniej niż 30 t.
od 5 t. . . . . zł. 976,— za 1 000 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:

zł. 1019,50 za 1 000 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych ze składu konsumentom:

zł. 1063,— za 1 000 kg

Parytet: st. kol. Chebzie.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje od d. 1. I. 1932. następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa.

Błacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:

711×1 422×0,45 mm. . . . . 1 zł. 05 gr.

711×1 422×0,50 mm. . . . . 1 . 00 .

1 000×2 000×0,50 mm. . . . . 1 . 07 .

Błachy 2-go gatunku o 6% tańsze.

Ceny bez zobowiązania.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

13467. *Hudson Motor Car Company.* Przyrząd do nakładania pasów farby np. na nadwoziu samochodów.
13259. *Victor Baudonnel i Jules Berthier.* Sposób i urządzenie do nitkowania przędzy.
13334. *Wilhelm Vogel.* Sposób zabezpieczenia elektrycznych zapalników.
13385. *Fabryka Gilz „Sokół” W. Kwaśniewski i F. Pacholczyk.* Maszyna do wkładania waty w ustniki gilz.
13303. *Peter Joseph, Spengler i Johann Peter Spengler.* Sposób i urządzenie do brykietowania sproszkowanych materiałów różnego rodzaju.
13210. *Zbigniew Wilkowski.* Obrótowa rama odbiorcza do surowej cegły.
13389. *Friedrich Schlagintweit.* Urządzenie do kształtowania dźwigarów żelazobetonowych.
13465. *Paul Ferrier.* Złącze do formy do odlewania długich przedmiotów zapomocą wirowania.
13217. *Antoni Eiger.* Sposób i urządzenie do bezpośredniego wykorzystywania pary wodnej, powstającej przy wytwarzaniu cementu metodą moką.
13298. *George Boole Hinton.* Urządzenie do równomiernego rozmieszczenia pęcherzyków powietrza w zaprawie cementowej.
13205. *Deutsche Gold- und Silber-Scheideanstalt vormals Roesler.* Sposób ozdabiania przedmiotów ceramicznych i metalowych.
13300. *Ernst Curt Loesche.* Piec do prażenia, spalania, spiekania lub odgazowywania materiałów.
13328. *Wilhelm Ahrens.* Pneumatyczne urządzenie transportowe z lejem doprowadzającym i klapą zamykającą.
13245. *Huron Industries, Inc.* Połączenie bębna ze ścianą suszarki.
13362. *Ferdinand Rauwald.* Łącznik zamykający do skrzynkowych ścian palisadowych. Dodatkowy do patentu № 6882.
13419. *Richard Raupach Maschinenfabrik Görlitz G. m. b. H.* Wahliwy przenośnik pasowy do bagrownic i maszyn wyładowywujących.
13380. *Wayne Tank & Pump Co.* Sposób i przyrząd do zmiękczenia wody zapomocą zeolitów.
13331. *Etablissement E. & M. Lamort Fils.* Filtr i sposób jego oczyszczania.